

Tema: EDUKACIJA ZA MIR
Mirovni odgoj

Prof.dr.

Nerzuk Ćurak

*Fakultet političkih nauka
na Univerzitetu Sarajevo*

Mirovni odgoj

Prenošenje vještine mira

Vještina mira je veoma važna da bi se shvatile veze, sortirali razvoji i sprovele samostalne analize i strategije, a sve u cilju rasprave o ratu i nasilju. Po našem shvatanju, vještina mira je prije svega sposobnost u koju između ostalog spadaju: poznavanje uzroka rata i nasilja, individualne sposobnosti za ostvarivanje mira i društveni i internacionalni uslovi. U ovu vještinu spada i procjenjivanje sopstvenih mogućnosti i sposobnosti, a ona se može prenijeti na učenike u školama, ali i na odrasle u okviru andragoških institucija ili u okviru samostalno organiziranog procesa učenja unutar grupa. Bez ove vještine nije moguć odgovoran mirovni odgoj, ali ona sama nije dovoljna, već su potrebne i druge sposobnosti.

Uvod za sticanje vještine mira

Na koji način se može naučiti vještina mirnog prevazilaženja osobnih, društvenih i internacionalnih konflikata, otkrivanje interesa koji stoje iza njih i pokušati pronaći nenasilno rješenje? Davanje jasnih uputa koje može razumjeti svaki čovjek i koje će ga voditi ka sticanju vještine mira je jedan od najtežih zadataka pedagogije mira i mirovnog odgoja. Čak i osobe koje se bave istraživanjem mira i pedagogijom mira moraju uvijek i iznova da potvrđuju sopstvena saznanja i da ih preispituju, jer se ne radi o dokazivanju ili postavljanju nekih postulata, već o praktičnoj pomoći pri savladavanju pedagoške svakodnevice. Individualna vještina mira znači jačanje svoga "ja" i svog samopouzdanja, ali ne u cilju da bi se drugima moglo govoriti šta i kako rade, već da bi se uspješno i bez smetnji moglo komunicirati sa drugima, da bi se moglo prepoznati i odstraniti sopstvene predrasude, da bi se moglo sudjelovati u političkim dešavanjima i da bi uopće bio moguć angažman u smjeru minimiziranja nasilja i sudjelovanja u ostvarivanju mira.

Poznavanje sopstvenog stanja i stanovišta je jedna od veoma važnih pretpostavki za angažman u civilnom društvu. A pod angažmanom u civilnom društvu podrazumijevamo da formulišemo svoje sopstveno mišljenje i da ga kažemo i argumentirano zastupamo pred svima (čak i pred pretpostavljenima), čime ono ne ostaje samo privatno, već postaje javno. Moralne mjere koje su neophodne za naše djelovanje treba da se ocjenjuju sa višom ocjenom od pukog oportunističkog ponašanja, ali moralno djelovanje pri tome mora biti

povezano sa učenjem nekih vještina neophodnih za mir. Eventualni rizici koji su povezani sa angažmanom u civilnom društvu se moraju svjesno prihvatiti. Ovo opet ima za cilj nepotiskivanje sopstvenih strahova, već konfrontaciju sa njima. Angažman u civilnom društvu može značiti i odbijanje poslušnosti pretpostavljenom ili vladajućim strukturama, ali i preuzimanje potpune odgovornosti za takav postupak (ukoliko se naređenje/uputa koja se odbija kosi sa moralnim stanovištima pojedinca). Bez preuzimanja odgovornosti za sopstvene postupke nije moguće zamisliti uspješan mirovni odgoj.

Ovakvo stanovište ima za direktnu posljedicu, posebno kod mirovnog odgoja, uputu da se sa odbijanjem naređenja/uputa, sa protivljenjem ili neposlušnošću koja se pojavljuje kod djece i omladine mora postupati savim oprezno. Jer ovakav način ponašanja ne mora da znači samo "inat" ili "neposlušnost", već može da bude znak samostalnosti pojedinca i rasprave sa autoritetom.

Često se dešava da se vještina mira pogrešno zamijeni sa pretjeranom spremnošću na mir, pa se shodno tome vještina mira ocijenjuje pogrešno - osobe koje imaju tu sposobnost je lakše integrirati u društvo, ali one ne razumiju mnogo način života ili čak nisu ni sposobne za današnji način života koji je pun takmičarskog duha. Međutim, ovakva pretpostavka je potpuno pogrešna. Ne može preživjeti ni jedna porodica, a kamoli cijeli svijet (društvo), ukoliko se takmičarski duh i principi takmičenja shvate kao dominirajući nagoni koje treba slijepo slijediti. Danas sposobnost življenja i preživljavanja zavisi od socijalnih i kooperativnih sposobnosti, a tu spada: sposobnost da se radi u grupama, sposobnost da se ocijene i procijene dejstva sopstvenog djelovanja na druge ljude, te sposobnost da se odgovorno postupa prema samom sebi, prema drugima i prema svom prirodnom okruženju. Da bi se prepoznali dolazeći problemi i otklonio potencijani "kamen spoticanja", neophodna je sposobnost samoposmatranja. Jer poznavanje samog sebe, a time i poznavanje potencijalnih reakcija na moguća deđavanja je važan preduslov za ostvarivanje sposobnosti za mir.

Naučnica Hanne-Margret Birckenbach (Hane-Margret Brikenbah) iz Saveza za projekte istraživanja mira iz Kiel-a (Kil) nabrojala je cijeli niz "očekivanja" koja mora da ispuni osoba da bi bila sposobna naučiti se vještini mira. Pritom se radi prije svega o spremnosti i sposobnosti da se da lično mišljenje o nekoj političkoj akciji, zatim o mogućnosti pretpostavke kakve bi posljedice (negativne i pozitivne) moglo izazvati sopstveno djelovanje po nas same i po druge, te o razvijanju distance prema pritisku i netolerantnosti prema nasilju.

Drugi dio sastoji se od toga da se spoznaju lični potencijali nasilnog ponašanja, da se o njima razgovara i da se pojedinci odreknu upotrebe takvih formi ponašanja, a da se pokušaju razviti druge, mirne mogućnosti rješenja konflikta. Pri tome se mora voditi računa o socijanom momentu nije dakle, dozvoljeno izolovati se od društva u cilju suzbijanja nasilnih formi ponašanja. Jedna važna oblast učenja je u kreativnoj vezi sa stalnom obavezom opravdavanja u konfliktu između pacifizma i nasilja sa političkim perspektivama promjene. Pri tome se onda može raspravljati i o objektivnim nedostacima demokratije. Slijedeći cilj je odstraniti shvatanje samoga sebe kao žrtve i usmjeriti se ka shvatanju samoga sebe kao političkog subjekta vrijednog poštovanja. A osnovni problem mirovnog odgoja je pronaći odgovor na pitanje gdje, kako i kada se mogu dobiti ove sposobnosti i naučiti vještina mira.

Uvod za mirovno djelovanje

Uvod za samostalno političko mirovno djelovanje je neodvojiv dio mirovnog odgoja. Neki očekuju da se mirovni odgoj shvati kao pedagoški odjel mirovnih pokreta. Ovakav zahtjev je dosta simpatičan, međutim, pretpostavke, metode i ciljne grupe kojima se obraćaju mirovni odgoj i mirovni pokreti su toliko različiti (uprkos zajedničkoj kritici nasilja i težnji ostvarivanja mira) da je njihovo spajanje nepotrebno i nekorisno.

Mirovno djelovanje ima za cilj uticati na političke odluke i razvoje na lokalnom, državnom i internacionalnom nivou i može imati različite forme. Mirovno djelovanje u užem smislu znači, na primjer, sudjelovanje u mirnim akcijama građana protiv rata i nasilja. Ovakva forma djelovanja ide od akcija blokiranja mjesta sa kojeg bi trebala biti ispaljena raketa, preko štrajkova glađu kojima se ukazuje na problematiku atomskog naoružanja do odbijanja plaćanja poreza. Danas su mirovna djelovanja veoma značajna i prostiru se od projekata internacionalnog učenja do nenasilnih intervencija u kriznim regijama. Mirovni odgoj ima zadatak da građane ohrabri da se politički angažuju, a to se radi i tako što im se jasno iscrtavaju granice mirovnog djelovanja (jasno im se daje do znanja kada "mirovno" djelovanje prestaje biti mirovno) ili im se prezentiraju moguće forme mirovnog djelovanja.

Zadatak mirovnog odgoja je da doprinese i tome da se politički ne angažuju samo rijetki ljudi koji to mogu na osnovu svoje socijalne, porodične ili finansijske situacije, već da objasni da je politički angažman za svakoga - i za obične građane i da i oni imaju bezbroj mogućnosti za politički angažman tokom svoje obične poslovne i porodične svakodnevice. U to spada spremnost da se informišemo, ali i hrabrost da u školi, na radnom mjestu, u društvu sa prijateljima istupimo protiv nasilja i stavimo pod znak pitanja djelotvornost vojnih intervencija.

Sasvim je jasno kako su usko povezani vještina mira, mirovne sposobnosti i mirovno djelovanje, ali je jasno i to kako je teško i kakve sve prepreke mora da prevaziđe mirovni odgoj da bi pravilno pristupio svakom od ovih elemenata.

[aus: Günther Gugel / Uli Jäger: Gewalt muss nicht sein. Eine Einführung in friedenspädagogisches Denken und Handeln, 3. Aufl., Tübingen 1997, S. 16-42; Internetversion: http://www.friedenspaedagogik.de/themen/f_erzieh/fe3.htm]

Ostali tekstovi:

- ▶ [Principi mirovnog odgoja](#)
- ▶ [Polazna tačka mirovnog odgoja](#)
- ▶ [Osnove mirovnog odgoja](#): Protiv nasilja i Za mir
- ▶ [Srodne discipline](#): Odgoj o Trećem svijetu i ljudskim pravima itd.
- ▶ [Granice mirovnog odgoja](#)

Preuzeto sa: <http://www.dadalos.org>